

Razvoj spolnog identiteta, rodnog identiteta i seksualne orijentacije

doc. dr. sc. Goran Arbanas, dr. med.

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS - www.hdst.hr

---

Spol, rod seksualna orijentacija

- Spol – biološka determinacija, muški, ženski, intersex (međuspolni)

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS - www.hdst.hr

---

Spol, rod, seksualna orijentacija

- Rod – subjektivni doživljaj i objektivni pokazatelji nečijeg osjećaja da je muško ili žensko

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS - www.hdst.hr

---

Spol, rod i seksualna orijentacija

- Rod ima dvije komponente:
Rodni (spolni) identitet – temeljan, bazičan – unutarnji osjećaj osobe da je muško ili žensko
Rodna uloga – vanjski izraz muškosti/ženskosti u socijalnom okruženju

Koliko ima rodova?
Razlike između muškaraca i žena u crtama ličnosti i ponašanjima – ima li razlika? /utjecaj okoline u procjeni/

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Rod

Nebinarni rodovi:

- Androgini
- Rodno-fluidni
- Gender-queer
- Neutrois
- Panrodni (omnirodni)
- Treći rod
- Amalgarodni

(Gender Wiki)

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Spol, rod i seksualna orijentacija

- Seksualna orijentacija ili seksualni identitet
- Tko (što) me seksualno privlači – heteroseksualnost, homoseksualnost, biseksualnost, parafilije

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Elementi (aspekti) seksualne orijentacije

- Seksualno ponašanje: s kime imam odnose
- Erotsko privlačenje: s kime želim imati seksualne odnose, tko me privlači
- Seksualne fantazije: o kome maštam
- Emocionalni izbor: u koga se zaljubljujem
- Izjašnjavanje: kako se doživljavam, kojoj skupini pripadam

Edukacija iz seksualne te

Spol, rod i seksualna orijentacija

- Očekivanje je da se spol, rod i seksualna orijentacija preklapaju
- Stereotipi o homoseksualcima, jer se očekuje transrodnost u ponašanju
- 51% dječaka i 6% djevojčica s rodnom disforijom bit će homoseksualno

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.hdst.hr

---

Genetika

- Postoji li genetska determinacija roda i seksualne orijentacije
- Više za rodno netipično ponašanje, osobito djevojčice
- Androgeni prenatalno za djevojčice
- INAH-3 i bed nucleus strije terminalis – za rod, ali ne i seksualnu orijentaciju

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.hdst.hr

---

Razvoj rodnog identiteta u djetinjstvu

- Bancroftov model triju pruga razvoja
  - rodni identitet
  - seksualna reabilnost (pobudljivost)
  - kapacitet za dijadne odnose

Do puberteta su razdvojeni, u adolescenciji se počinju ispreplitati

Edukacija iz seksualne terapije

Razvoj rodnog identiteta/uloge

- Temeljni rodni identitet formira se s 2-3 godine
- Izbor istospolnih prijatelja od 2 (3) godine – prisutno i u primata
- Djeca kategoriziraju sebe i druge po spolu (postoje spolne/rodne razlike u opisivanju osoba)

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.host.hr

---

Predškolska dob

- Dječaci su agresivniji, u svim kulturama
- Dječaci više sudjeluju u grupnim aktivnostima, koje potiču na konflikte
- Djevojčice više sudjeluju u dijadnim aktivnostima, koje više potiču na brigu
- Dječaci skrivaju emocije, što su stariji to više
- Djevojčice su češće nezadovoljne svojim tijelom

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.host.hr

---

Predškolska dob

- Važnost trenutka kad dijete spoznaje da je spol trajna, nepromjenjiva funkcija
  - s 5-6 g.
  - vjerojatno se s 3 g. zatvara prozor utjecaja na rodni identitet
- Nema dokaza da bi netradicionalnost obitelji utjecala na rodne uloge

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.hdst.hr

---

Školska dob

- Hispanoamerička i azijska djeca su više stereotipnog ponašanja, afroamerička manje od europljana
- Djevojčice su fleksibilnije u prihvatanju nestereotipnog ponašanja
- Dječacima je važno u sukobu zadržati kontrolu, djevojčicama održati odnos

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.hdst.hr

---

Školska dob

- Rodno stereotipno ponašanje podržavaju:
  - Braća i sestre
  - mediji

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.hdst.hr

---

Razvoj seksualne reaktivnosti

- Već prije puberteta većina dječaka i djevojčica pokazuje seksualno uzbuđenje
- Dječaci češće nego djevojčice prije puberteta imaju seksualne fantazije i pokazuju seksualno privlačenje (55 i 67% dječaka i 29 i 38% djevojčica)

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Seksualna orijentacija

- “Karte ljubavi” – nacrti u mozgu za modele ljubavi i erotike, tj. reprezentacije idealiziranog ljubavnika, ljubavne veze i erotske aktivnosti
- Stvaraju se s 5-6 g.
- Dječaci oko 10. g. pokazuju privlačenje prema određenom spolu/objektu; žene kasnije, iza puberteta

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Da li to odgovara i analitičkom stajalištu o homoseksualnosti kao o fiksaciji (zastoju) u psihoseksualnom razvoju?

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---

Ali,

April 9, 1935 Vienna

Dear Mrs. —:—
 I gather from your letter that your son is a homosexual. I am most impressed by the fact that you do not mention this term yourself in your information about him. May I question you, why you avoid it? **Homosexuality is assuredly no advantage but it is nothing to be ashamed of, no vice, no degradation, it cannot be classified as an illness; we consider it to be a variation of the sexual function produced by a certain arrest of sexual development.** Many highly respectable individuals of ancient and modern times have been homosexuals, several of the greatest men among them. (Plato, Michelangelo, Leonardo da Vinci, etc.) It is a great injustice to persecute homosexuality as a crime and a cruelty too. If you do not believe me, read the books of Havelock Ellis.

By asking me if I can help, you mean, I suppose, if I can abolish homosexuality and make normal heterosexuality take its place. The answer is, in a general way, we cannot promise to achieve it. In a certain number of cases we succeed in developing the blighted germs of heterosexual tendencies, which are present in every homosexual, in the majority of cases it is no more possible. It is a question of the quality and the age of the individual. The result of treatment cannot be predicted.

What analysis can do for your son runs in a different line. If he is unhappy, neurotic, torn by conflicts, inhibited in his social life, analysis may bring him harmony, peace of mind, full efficiency, whether he remains homosexual or gets changed. If you make up your mind he should have analysis with me—I don't expect you will—he has to come over to Vienna. I have no intention of leaving here. However, don't neglect to give me your answer.

Sincerely yours, with kind wishes,

Ali,

- Antropološka istraživanja iz Papua Nove Gvineje i VB i Njemačke iz prve polovice 20. st. pokazuju da homoseksualne aktivnosti u pubertetu ne povećavaju rizik od kasnije homoseksualnosti (diskontinuitet?)

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.host.hr

---

Ali,

- Kod muškaraca oko puberteta se uspostavlja “seksualno poželjna osoba”, a kod žena “vrsta odnosa”

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST – www.host.hr

---

Seksualna orijentacija

- Biološke odrednice:
  - Nema razlike u razini androgena kod homoseksualnih i heteroseksualnih muškaraca, ni prenatalno, ni postnatalno
  - Žene koje su kao fetusi bili izloženi DHS-u imaju veću učestalost homoseksualnosti i biseksualnosti
  - "Muškaraste" homoseksualke imaju više testosterona, od ženstvenih, no to je utjecaj na rodnu ulogu, a ne na orijentaciju

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

- Ho su češće nedesnoruki, i to i Hom i Hož
- Isto vrijedi za pedofile
- Još više vrijedi za aseksualne osobe

- Ljevorukost je mjera moždane asimetrije

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

Seksualna orijentacija

- Muški feromoni nalaze se u znoju
- Ženski feromoni nalaze se u urinu

- Heteroseksualni muškarci na ženski feromon aktiviraju medijalno preoptičko područje, a na muški olfaktorni dio mozga
- Heteroseksualne žene obrnuto
- Homoseksualne osobe upravo suprotno heteroseksualnima

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

Seksualna orijentacija

- Kod muškaraca podudarnost s braćom je 9% (više nego u općoj populaciji)
- Prijenos preko Xq28 (po majčinoj strani – ujaci, bratići)
- Svaki stariji brat po majci povećava rizik (imunologija)
- Majke homoseksualnih sinova imaju simetričnu inaktivaciju X kromosoma
- Kod žena nema korelacije

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hdst.hr

---

- Žene po majčinoj liniji Hom imaju veću plodnost/broj potomaka – pitanje je nasljeđuje li se po istom genu/kromosomu Hom i plodnost u žena i nije li ovo prirodni regulator broja jedinki
- Po ovoj pretpostavci Hom je evolucijski održiva i neće nestati

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hdst.hr

---

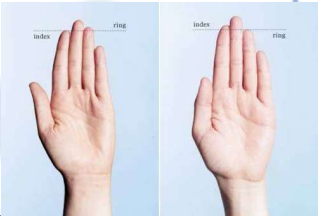

2D:4D

Hož i Hem $2D < 4D$
 Hom sa starijom braćom $2D = 4D$, kao i Hež
 - i ovo bi potvrđivalo teoriju feminizacije (hiperandrogenosti)

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hdst.hr

---

Utječu li vršnjaci na homoseksualnost?

- Brojna istraživanja potvrđuju učinak vršnjaka na:
  - romantične veze (želja za r.v. raste za 169% sa svakim prijateljem koji je u r.v.)
  - započinjanja seksualne aktivnosti (vjerojatnost raste za 79% za svakog seksualno aktivnog prijatelja, a prije 15. g. života za 158%)
  - učestalost seksualnih odnosa
  - rizično seksualno ponašanje

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

Utječu li vršnjaci na homoseksualnost?

- Nije nađeno da bi bilo utjecaja na istospolne romantične veze
- Čak ni kad se radilo o vrlo bliskim prijateljima (koji su se uzajamno birali)

Brakefield TA, Mednick SC, Wilson HW et al. Same-Sex Sexual Attraction Does Not Spread in Adolescent Social Networks. Archives of Sexual Behavior, 2014.

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

Kultura vjerojatno nema utjecaja na seksualnu orijentaciju

- Podjednaka prevalencija homoseksualnosti u različitim društvima i različitim dijelovima svijeta
- Podjednaka prevalencija homoseksualnosti u društvima koja su otvorena i koja su kažnjavajuća prema homoseksualnosti (npr. 3% u Nizozemskoj)
- Podjednaka prevalencija homoseksualnosti u religioznih i nereligioznih osoba
- Razlike su u stavovima i prihvaćanju/neprihvaćanju

Edukacija iz seksualne terapije - Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HOST - www.hdst.hr

---

Još nekoliko pojmova vezanih uz spol, rod i seksualnu orijentaciju

- Transrodnost
- Transseksualnost (transspolnost)
- Homoseksualnost
- Gender queer – vrsta transrodnosti
- Cisrodnost
- Transvestitski fetišizam
- Autoginefilija – ovo je parafilija
- Dizmorfofobija – ne žele promijeniti rod

Edukacija iz seksualne terapije – Hrvatsko društvo za seksualnu terapiju HDS – www.hds.hr

---
